

ПРИНЦИПИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

Дмитро КАЛЮЖНИЙ,

здобувач вищої освіти третього (наукового) рівня
кафедри права гуманітарно-правового факультету
Національного аерокосмічного університету
імені М. Є. Жуковського “Харківський авіаційний
інститут”, м. Харків, Україна
<https://orcid.org/0009-0006-1709-8405>

PRINCIPLES OF USE OF INFORMATION TECHNOLOGY BY LAW ENFORCEMENT AGENCIES

The article reveals the replacement of the principles of the use of information and communication technologies in law enforcement. It is stated that information technologies are defined as methods and methods that use computer software and hardware, in addition to aggregate information processes and operations to achieve the target goal. In turn, the term “information and communication technologies” means the result of intellectual activity, the totality of systematized scientific knowledge, technical, organizational and other decisions about translocation and the sequence of operations for collecting, processing, accumulating and obtaining information products, providing information services. The principles of using ICT by the law enforcement system can be divided into two groups: fundamental and methodological. Their dissolution is accompanied by the importance of legality, the security of the country’s defense, socio-political stability and the development of democratic ambushes in the governed state.

Key words: *information technologies, principles of using ICT in law enforcement activities, law enforcement agencies, information rights.*

Величезна кількість статистичної, аналітичної та довідкової інформації використовується в діяльності судових органів, прокуратури, нотаріальних та адвокатських контор, юридичних офісів, і, звичайно ж, в оперативно-розшуковій, слідчій та експертній роботі органів внутрішніх справ. Для цього застосовують не лише універсальне, але й спеціальне програмне забезпечення [1]. Питання здійснення збору, обробки та використання інформації – надзвичайно актуальне і є елементом кожного етапу реформ в роботі правоохоронних органів. Її функціонування без інформаційної підтримки та інформаційного забезпечення, накопичення та систематизації інформації в базах даних є неможливою. Тому актуальним є питання вдосконалення нормативно-правової бази інформаційного забезпечення правоохоронних органів і інформаційно-технічного забезпечення в цілому. В останні роки в Україні відбувається стрімкий розвиток і провадження новітніх технологій. Цілком логічно, що у зв’язку з цим деякі сфери інформатизації правоохоронної діяльності залишаються не до кінця врегульованими, що вимагає проведення ґрунтовного аналізу змісту нормативно-правової бази. В першу чергу це стосується формування науково-теоретичного підґрунтя таких процесів, а конкретно – визначення дефініцій, задач і принципів реалізації відповідних суспільних відносин. В умовах трансформації права під впливом розвитку цифрових техно-

логії дуже важливим є розгляд принципів правового регулювання використання ІКТ в діяльності правоохоронних органів. На жаль, в нормативно-правовому просторі відсутня єдина позиція не тільки щодо визначення терміну “інформаційні технології”, а також їх складу, класифікації, умови та фактори існування, методи та засоби регулювання, система впровадження. Отже, законодавством не встановлено єдиного особливого правового порядку їх регулювання. А через відсутність загального визначення відсутній особливий порядок регулювання, комплекс правових засобів досягнення конкретного результату, тобто – правовий режим [2].

У науково-технічній літературі пропонується багато варіантів визначення дефініції “інформаційна технологія” або “інформаційно-комунікаційні технології”. Інформаційні технології – це методи та способи, що використовують комп’ютерні програмно-технічні засоби, окремі або сукупні інформаційні процеси та операції для досягнення поставленої мети [3]. Упорядкована послідовність взаємозв’язаних дій, що виконуються з моменту виникнення інформації до одержання результату, називається технологічним процесом. Інформаційна технологія, таким чином, невід’ємна від того специфічного середовища, в якому вона реалізується, тобто від технічного і програмного середовища.

Згідно з Законом України “Про Національну програму інформатизації”, ІКТ - результат інтелектуальної діяльності, сукупність систематизованих наукових знань, технічних, організаційних та інших рішень про перелік та послідовність виконання операцій для збирання, обробки, накопичення та використання інформаційної продукції, надання інформаційних послуг. Термін ІКТ в сучасному освітленні також використовується для позначення об’єднання (конвергенції) аудіовізуальних та телефонних мереж з комп’ютерними мережами [4]. Ефективне управління інформаційними ресурсами, їх надійний захист від кібератак, уміння використовувати аналітичні інструменти - це основа ефективного функціонування державних органів.

Принципи є основними та вихідними ідеями, засадами для різних теорій, на яких засновані знання у всіх наукових галузях. У правовій науці ці питання є ключовими для всіх галузей права та законодавства, включаючи інформаційне. Питання про принципи правового регулювання інформаційної безпеки має особливе значення з огляду на правову природу і роль в умовах розвитку інформаційного суспільства та цифровізації [5].

Принципи створення та застосування інформаційно-комунікаційні технології в правоохоронній діяльності можна поділити на взаємопов’язані групи:

- 1) основоположні, що відображають організаційні засади інформаційно-технічного забезпечення діяльності правоохоронної системи;
- 2) методологічні принципи створення автоматизованих інформаційних систем на усіх рівнях діяльності правоохоронної системи на основі сучасних комп’ютерних технологій;

До першої групи пропонуємо віднести принципи законності; дотримання прав і свобод людини та громадянина; конфіденційності персональних даних; повноти; обґрунтованості; актуальності та достовірності відомостей. Зміст цієї групи принципів впливає з обґрунтованих ознак, якими має характеризувати

тись будь-яка наукова та практична технологія, а також з обґрунтованих критеріїв, яким ця технологія має відповідати. З метою забезпечення прав і законних інтересів особи, суспільства та держави, попередження виникнення інформаційних ризиків в інформаційних процесах важливою є охорона конфіденційності відомостей про використовувані алгоритми та технологічні рішення, так як при розкритті виникають загрози недостовірності результатів і компрометації інституту інформаційної безпеки. У зв'язку з цим особа, яка організує інформаційний обіг або надає послуги у цій сфері, має керуватися законодавчо закріпленим правом зберігати конфіденційність технології інформаційної безпеки. Принцип обґрунтованості підлягає насамперед у встановленні доцільності доступу до інформації, що міститься в інформаційних системах. Мова йде в першу чергу про інформацію з обмеженим доступом, незаконне отримання та поширення якої може завдати шкоди громадянину, суспільству, державі. В той же час треба враховувати, що необґрунтований захист інформації (безпідставне обмеження доступу до неї), обмежує конституційні права громадян на інформацію, в окремих випадках перешкоджає розвитку економіки, науково-технічного прогресу, відносин у життєво важливих сферах діяльності суспільства та держави.

Принцип обґрунтованості полягає у встановленні доцільності використання обмеження доступу до конкретної інформації, виділення ймовірних економічних і інших наслідків цього акту виходячи з балансу життєво важливих інтересів особи, суспільства, держави, розробки адекватних заходів протидії зовнішнім і внутрішнім загрозам інформаційної безпеки.

До другої групи належать такі принципи, як: безперервності ведення реєстру, застосування організаційних і технічних заходів забезпечення безпеки зазначених відомостей, застосування уніфікованого формату запису при формуванні, веденні та наданні з реєстру відомостей [6]. Дотримання цих принципів сприяє досягненню мети застосування інформаційних технологій – отримання інформації, яка повністю відповідає вимогам здійснення правоохоронної діяльності. Так, розробка, впровадження та практичне використання єдиної системи норм та нормативів є науковою основою, необхідною умовою для впровадження будь-яких інформаційних технологій в правоохоронних органах.

Використання інформаційних технологій в правоохоронних органах є важливою складовою їх діяльності, чинником зміцнення законності, забезпечення обороноздатності країни, соціально-політичної стабільності та розвитку демократичних засад в управлінні державою. Саме тому необхідно вдосконалити чинне законодавство у сфері застосування ІКТ, визначити зміст, принципи і задачі правового регулювання зазначених відносин.

Список використаних джерел:

1. Вінчук В. Сучасні інформаційні технології в правоохоронних органах: проблеми використання. *Застосування інформаційних технологій у діяльності правоохоронних органів* : матеріали наук.-практ. семінару, м. Харків, 18 грудня 2019 р. / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків. ХНУВС, 2019. С. 48-50. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/cff3ee6a-12d1-4da1-8ec8-cd1c15f3a36f/content>.

2. Юдкова К. В. Особливості визначення поняття “інформаційні технології”. *Інформація і право*. № 1(13)/2015. С. 63-67. URL: https://ippi.org.ua/sites/default/files/ukvovpit_13_1_2015_0.pdf

3. Риндюк Д. В., Пешко В. А. Інформаційні технології. Конспект лекцій. Навчальний посібник. Київ КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2022. 180 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/48471/1/Informatsiini_tekhnolohii_lektsii

4. Тетяна К., Діана Б. Використання інформаційних технологій для боротьби зі злочинністю в умовах сьогодення. *Застосування інформаційних технологій у діяльності правоохоронних органів* : матеріали наук.-практ. семінару, м. Харків, 18 грудня 2019 р. / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків. ХНУВС, 2019. С. 62-65. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/cff3ee6a-12d1-4da1-8ec8-cd1c15f3a36f/content>

5. Баран М. В. Принципи правового регулювання інституту інформаційної безпеки. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2021. Серія ПРАВО. Випуск 66. С. 129-134. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2021/11/24.pdf>.

6. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах: Закон України. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 31, ст. 286). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80>.